

**АКТУАЛЬНА ТЕМАТИКА ДИСЕРТАЦІЙ
ЕКОНОМІЧНОГО НАПРЯМУ**

Пасічник Юрій Васильович

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри фінансів,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

Віроломний напад Російської Федерації на Україну на початку 2022 р. суттєво змінив умови та характеристики національної суспільної системи та зумовив пошук нових векторів розвитку із орієнтацією на ЄС та НАТО. Зважаючи на недостатньо ефективні схеми та механізми реформування суспільного устрою протягом періоду Незалежності, Україна так і не стала країною із розвинутою економікою і навіть перед військовим вторгненням Росії займала одне із останніх місць у Європі за життєвим рівнем населення. Оцінюючи теперішній суспільний стан, науковці Інституту економічного прогнозування НАН України констатують: «Питання стоїть так: або Україна у вільному конкурентному русі стає околицею Європи без власної землі та національного економічного простору розвитку, або вона мобілізує останні сили і свій потенціал, щоб стати на власні ноги і прийти в Європу не як бідний родич, а як рівноправний партнер» [1, с. 12]. Відповідно, у цьому контексті необхідно розробити науково обґрунтовані теоретичні конструкції загальнонаціонального значення. Пріоритетна участь у цьому процесі має надаватись науковим підходам, про що зауважують науковці цього ж Інституту: «Щоб знайти такий концептуальний підхід необхідно спочатку зрозуміти причини звуженого відтворення за тридцятирічний період, тобто зрозуміти, як одна із найрозвиненіших країн світу за критеріями індустріального розвитку перетворилася в одну з найбідніших країн Європи? Відповідь на це запитання повинна бути концептуальною, а не складатися з переліку невіршених завдань [1, с. 30].

У розробці необхідних теоретичних конструкцій, механізмів, практичних заходів вагома роль має відводитись координації дій між відповідальними державними структурами та зацікавленими особами. Щодо реалізації цього загальнодержавного завдання Національна рада з відновлення України від наслідків війни створила 24 робочі групи, які розробили план заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України [2].

У процесах відновлення та подальшого розвитку України активну позицію мають займати вчені, зокрема економічного напрямку які працюють над дисертаціями – і як на здобуття ступеня PhD так і доктора наук. Протягом періоду від здобуття Незалежності у 1991 р. і до теперішніх часів склалась практика вибору теми цих досліджень за «інтересами» здобувачів. Тепер, коли Україна торує шлях до європейського та світового співтовариства, доцільно вибір тематики адаптувати до векторів суспільного розвитку. У цьому контексті є раціональним запровадження механізмів подання пропозицій до Міністерства освіти і науки України зацікавленими міністерствами та відомствами щодо виконання фундаментальних та прикладних наукових розробок згідно їхнього функціоналу. Узагальнені напрями досліджень відповідним чином оприлюднюються на сайті цього міністерства. Здобувачі, з врахуванням особистих можливостей, матимуть змогу вибрати сприйнятливую тематику. У цьому процесі бажано було б, щоб брали участь і бізнесові структури із відповідним фінансуванням таких досліджень. Зауважимо, що подібна практика широко застосовується у економічно розвинених країнах світу. Також, зважаючи на обмеженість бюджетного фінансування щодо підготовки наукових кадрів в Україні, коли направлених коштів заледве вистачає на стипендію здобувача та окремі технічні витрати, доцільно активніше залучати кошти від зарубіжних партнерів, донорських фондів, комерційних структур для оплати зарубіжних відряджень, публікацій результатів дослідження у виданнях Scopus та WoS, без чого неможлива підготовка якісної дисертації економічного напрямку.

Принагідно зазначимо, що протягом останніх років Міністерством освіти і науки України активізувалась робота по реальній підтримці здобувачів – гранти молодим ученим, «Горизонт Європа», програма Еразмус тощо, проте цей напрям роботи щодо подальшого фінансового забезпечення науковців потрібно зробити системним. Важливим вектором подальшої підтримки науковців є активізація співпраці із зарубіжними освітніми та науковими установами щодо виконання спільних актуальних досліджень.

При орієнтації щодо вибору актуальної тематики, доцільно користуватись відповідною Постановою Кабінету Міністрів України від 9 травня 2023 року № 463, відповідно до якої оприлюднено оновлений перелік пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень з урахуванням потреб періоду воєнного стану та відновлення України від жаклих наслідків військових дій. Цей перелік включає більше ніж 60 напрямів, об'єднаних за шістьма пріоритетними сферами науки і техніки [3]. Щодо тематики економічних досліджень у сфері «Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем

розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави» науковці економічних спеціальностей можуть вибрати такі напрями:

- прогнозування демографічного розвитку ситуації в Україні на коротко-, середньо- та довгострокову перспективи, виявлення ризиків і формування пропозицій щодо їх усунення;

- прогнозування руху робочої сили в Україні, динаміки попиту та пропозиції на робочу силу на середньо- та довгострокову перспективи, формування пропозицій щодо мінімізації негативних впливів;

- гармонізація інтересів і потреб особистості із запитамі суспільства на ринку праці, дуальна освіта, прогнозування щодо кваліфікації та компетенцій, необхідних для ринку робочої сили в Україні у середньо- та довгостроковій перспективах;

- наукові засади забезпечення сталого розвитку територіальних громад та територій, інструменти забезпечення громад соціальними послугами, розвиток сімейних форм виховання;

- прогнозно-аналітичні дослідження фінансової стійкості системи загальнообов'язкового соціального страхування і пенсійної системи та запровадження загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи;

- розвиток ринку надання соціальних послуг для літніх людей та підходів з підтриманого проживання [3].

Отже, з врахуванням свідомого вибору відповідного напрямку досліджень конкретним здобувачем та з врахуванням паспорту спеціальності актуальними напрямами можуть бути:

- 1) стратегічні орієнтири розвитку конкретної галузі економіки із врахуванням євроінтеграційного вибору;

- 2) механізми та форми реалізації напрямів розвитку суб'єктів економічної системи;

- 3) концептуальні положення реалізації важелів стимулювання відновлення галузей економіки;

- 4) забезпечувальні механізми реалізації окремих складових потенціалу економіки;

- 5) біхевіористичні підходи у прогнозуванні інноваційних потоків;

- 6) моделі залучення іноземних інвестицій в економіку України.

Ці напрями можуть інтерпретуватись в залежності від конкретних можливостей здобувачів а також від реальних потреб економічної системи України та з врахуванням ситуації після Перемоги над Росією.

Література:

1. Відновлення та реконструкція повоєнної економіки України: наукова доповідь / НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2022. 304 с.
2. План Відновлення України. Національна рада з відновлення. Робочі групи. Електронний ресурс. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/robochi-grupi>
3. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942 і від 22 серпня 2018 р. № 641. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 травня 2023 р. № 463. Документ 463-2023-п, чинний, поточна редакція від 09.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-2023-%D0%BF#Text>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-52>

МЕТОДОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АСПІРАНТАМИ РОБОТИ НАД ДИСЕРТАЦІЙНОЮ ПРАЦЕЮ

Перунова Олена Миколаївна

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

м. Харків, Україна

Різноманіття нормативної бази України підкреслює значення та інтеграцію наукових правил, відносно досліджень у всесвітій науці у різних напрямках галузевих дисциплінах.

Отже, серед таких нормативних актів є : Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» у вищих навчальних закладах; Закон України «Про освіту»; Закон України «Про вищу освіту»; Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», а також Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів.

Справа в тому, що сьогодні складання дисертації – це певний комплекс якостей творчості, підходів викладення наукового, та застосування практичного матеріалу. Автор у своїй праці, своєму дослідженні повинен повністю зануритися у проблемну хвилю, його питання чи теми, це справжня скарбничка нового світогляду, що сприяє на свіжий погляд, на явища, які можливо інші дослідники не побачили і не переглядали у своїх трудах, от чому у дисертаційному дослідженні